

מִי דַעַת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת / מאת הרב ד. אוסטרופ שליט"א
הלכות אלו היו למראה עיניו של הגר"מ שטרנבוך שליט"א.

הערה: אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. ככל שאלה יש להיועץ במורה הוראה.

חשובות או לכבוד אורחים חשובים שמרבים אורות בשבילים, כך צריך לכבד את השבת ולהדליק נרות לכבודה.

ההבדל המעשי בין שני הטעמים

א. באופן שדלוקים בבית אורות החשמל. אם הדלקת הנרות היתה רק משום עונג שבת, לא היה צריך להדליק נרות נוספים. אבל משום כבוד השבת, לכאורה באופן זה שכבר דלוקים אורות החשמל בבית, צריך להדליק נרות לכבודה של השבת.²

ב. באופן שכבר היו נרות דלוקים בבית בערב שבת לאיזה ענין אחר [כגון נר נשמה וכדו']. אם הדלקת הנרות היתה רק משום עונג שבת, ניתן היה להשתמש בנרות אלו לצורך נרות השבת. אבל משום כבוד השבת, צריך לכבותם ולחזור ולהדליקם,³ שע"ז תתכבד השבת.

היכן מקום הדלקת הנרות?

עיקר הדין הוא, שהדלקת הנרות צריכה להיות במקום בו אוכלים את סעודת השבת. שבה יש גם עונג שבת, שע"י האור יכול להתענג בסעודה. וגם כבוד שבת, שע"י שמרבה האור בסעודה מתכבדת השבת.⁴

ומשום כך ג"כ יש לברך על הנרות שבמקום הסעודה, אפילו אם מדליק נרות גם במקומות נוספים.

אמנם יש להקפיד שאף בשאר חדרי הבית יהיה אור, שאם לא כן יכול להכשל בחפצים ויתבטל עונג שבת. אך אין צריך להדליק דוקא בחדרים עצמם, אלא מספיק להדליק בסמוך לחדר באופן שיכנס אור לתוך החדר.

² עיין שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק מ"ג סעיף ל"ד והערה קע"א.

³ עיין רמ"א סימן רס"ג סעיף ד'.

⁴ עיין שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק מ"ג הערה ו'.

האם מותר לכוון את מערכת ההשקיה בגינה שתתחיל לפעול בשבת?

בגליון הקודם למדנו כי ישנה מחלוקת בין השו"ע והרמ"א¹ אם מותר לשים חייטים ברחיים לפני שבת שיטחנו בשבת. שלדעת הרמ"א הדבר אסור, והטעם משום שהרחיים משמיעות קול ויכולים אנשים לחשוב שנתן שם החייטים בשבת. אבל השו"ע מתיר, ואינו חושש לטעם זה.

ויש לדון אם השקיית הגינה דומה לטחינת החייטים ברחיים, ותהיה אסורה לדעת הרמ"א.

ונראה שהדבר תלוי בצורת ההשקיה, שאם ההשקיה נעשית ע"י ממטרה הנראית או הנשמעת בקלות לעוברי אורח ברחוב, א"כ הרי זה דומה לטחינת החייטים ולדעת הרמ"א הדבר אסור. אבל אם ההשקיה נעשית באופן שלא ניתן לשמוע או לראות, זה יהיה מותר לכו"ע.

מה הטעם שהצריכו חז"ל להדליק נרות בערב שבת?

חייבו חז"ל שכל אחד יהיו נרות דלוקים בביתו בשבת. ושני טעמים לדבר, א' משום עונג שבת, ב' משום כבוד שבת.

עונג שבת: נלמד מהפסוק "וקראת לשבת עונג" שצריך האדם לענג עצמו בשבת, וכשהבית חשוך אי"ז עונג לאדם.

וכמו - כן אמרו חז"ל שכשהבית חשוך עלול האדם להיתקל בחפצים וליפול, ויפגם על ידי זה שלום הבית, ואי"ז עונג שבת.

כבוד שבת: נלמד מהמשך הפסוק "ולקדוש ה' מכובד" שצריך האדם לכבד את השבת, ומכבוד השבת הוא להדליק בבית נרות. וכמו שרגילים להדליק נרות בסעודות

¹ סימן רנ"ב סעיף ה'.

מה הדין מי שלא אוכל בביתו בשבת, יתבאר בעזרת ה' בגליון מס' 5.

השוהה בבית מלון בשבת היכן ידליק את נרות השבת?

בעיה נפוצה לאנשים השוהים בבית מלון בשבת, שהנהלת בית המלון אינה מתירה הדלקת נרות בחדרים, ונשאלת השאלה היכן ידליקו את נרות השבת. וכן אותה השאלה כשיש חשש שריפה להדליק בחדרים, וכדו'.⁵

למעשה במקרה כזה הטוב ביותר הוא, להדליק בחדר האוכל של בית המלון, שכיון ששם אוכל את סעודתו הרי גם עונג שבת יש כאן וגם כבוד השבת, וכמו שהובא לעיל.

אך אם הנהלת בית המלון אינה מתירה להדליק אף בחדר האוכל, אלא רק בלובי או בפרוזדור, אין להדליק שם בברכה מחשש ברכה לבטלה. והטעם, כיון שכבר דלוקים אורות במקומות אלו, אין תוספת כלל במה שמדליק שם נרות. ורק במקום הסעודה, אפילו שכבר דלוקים שם אורות, הנרות שמדליק מוסיפים שמחה וכבוד בסעודה, ולכן יכול להדליק ולברך שם.

אמנם במקרה כזה, עדיף שהוא ידליק את אורות החשמל, ויכוון שמדליק זאת משום עונג שבת שלא יכשל בחפצים וכדו'. אך לענין ברכה יש בזה מחלוקת הפוסקים אם מותר לברך על הדלקת אורות החשמל,⁶ וראה גיליון הבא.

כמה נרות יש להדליק?

מעיקר הדין חייבו חז"ל להדליק נר אחד בלבד. אך כתב השו"ע⁶ שיש מכוונים להדליק ב' נרות אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, וכן המנהג.

ויש מוסיפים יותר נרות, ומנהגים רבים ישנם בזה, נשים רבות נוהגות להוסיף נר אחד לכל ילד שנולד [מלבד שתי הנרות שמדליקה כנגד זכור ושמור]. אך יש לזכור שכל מנהג צריך לקבל "בלי נדר".

אמנם כאשר מתארחים אצל אחרים המנהג הוא להדליק רק שתי נרות בלבד.⁷

מה הדין אשה ששכחה להדליק נרות שבת?

אשה ששכחה להדליק נרות שבת, צריכה להוסיף נר אחד יותר ממה שהיתה רגילה קודם לכן, בכל פעם שמדליקה.⁸ כגון אם היתה רגילה להדליק בכל פעם שתי נרות, צריכה להדליק מכאן ולהבא שלשה נרות. וכן בכל פעם ששוכחת, צריכה להוסיף נר אחד על מה שהיתה רגילה קודם לכן.

וטעם הדבר, משום קנס שקנסו חז"ל כדי שתהיה זהירה בכבוד השבת.

אך כל זה דוקא אם שכחה ולא הדליקה כלל, אבל אם הדליקה נר אחד, אך שכחה ולא הדליקה את כל הנרות שהיא רגילה, אינה צריכה להוסיף נר אחד מכאן ולהבא.⁹

באופן ששכחה להדליק, אך היו דלוקים בבית אורות החשמל ולא היה הבית חשוך, יש לשאול לרב אם צריכה להוסיף נר מכאן ולהבא.

באיזה נרות יש להדליק?

כל השמנים והנרות הדולקים יפה מותר להדליק בהם את נרות השבת. אך כתב השו"ע כי מצוה מן המובחר הוא להדליק בשמן זית. וכתב במ"ב הטעם לזה, כיון ששמן זית נמשך אחר הפתילה (ולכן אורו צלול) יותר מכל שאר השמנים.

וכתב החיד"א¹⁰, שידליק בשמן זית וע"י זה יזכה לבנים תלמידי חכמים, שהתורה נמשלה לשמן זית.

בגיליון הבא:

- מי שאין לו נרות להדליק, או שאין לו אפשרות להדליק, האם יכול לברך על הדלקת אורות החשמל?
- מדוע נהוג שנשים מדליקות את נרות השבת?
- מה הדין כשהשעה מתאחרת והאשה עדיין לא הדליקה את הנרות?
- כשהאשה אינה בבית, מי ידליק את הנרות?
- מה הדין כשהבעל אצל הוריו בשבת, ואשתו אינה עמו?
- כיצד אופן הדלקת הבעל?

⁸ סימן רס"ג סעיף א'.

⁹ עיין ביאור הלכה שם ד"ה "ששכחה".

¹⁰ מחזיק ברכה סימן רס"ד סעיף ב', ועיין כף החיים סימן רס"ד ס"ק ל"ח.

⁵ שם סעיף ד' ובהערה כ"ב.

⁶ סימן רס"ג סעיף א'.

⁷ שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק מ"ג סעיף ג'.

מרכז למודי דעת

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והתר, שבת, עירובין, נדה, מקוואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות הסמיכה.

להצטרפות ולקבלת מידע נוסף חייגו:

03-6166340

E-mail: limd@netvision.net.il

www.limd.co.il